

ALOQA XIZMATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI OB'EKTI SIFATIDAGI TASNIFI

X.X.Ergashev SamISI, i.f.n.
U.A.Shirinov – SamISI, PhD.
D.Hamidov – SamISI, magistr

Annotatsiya: Maqolada aloqa xizmatlarining bugungi xolati, ularda hisob yuritishdagi muammolar haqida soʻz yuritilgan.

Kalit soʻzlar: aloqa, xizmat, buxgalteriya hisobi, daromad, mobil aloqa.

Аннотация: В статье говорится о современном состоянии услуг связи, проблемах в бухгалтерском учете.

Ключевые слова: связь, услуга, учет, доход, мобильная связь.

Abstract: The article talks about the current state of communication services, the problems in accounting.

Key words: communication, service, accounting, income, mobile communication.

Jahon amaliyotida mobil aloqasi, internet xizmatlari, ekspress-pochta va boshqa axborotlashtirish xizmatlarini koʻrsatish, ushbu xizmatlarga ixtisoslashgan subyektlarda korporativ boshqaruvni, buxgalteriya hisobi va auditni xalqaro miqiyosda tan olingan usul va uslublar, shuningdek yuksak texnologiyalar va standartlar asosida takomillashtirishga bagʻishlangan ilmiy izlanishlarga katta eʼtibor qaratilgan. Olib borilgan ilmiy izlanishlar natijasida aloqa xizmatlari hisobining konseptual asoslari, tushumlar va xarajatlarni bosqichlar asosida tan olish, foyda va zararlar toʻgʻrisidagi hisobotda aks ettirishni takomillashtirish boʻyicha maʼlum yutuqlarga erishilgan. Ammo, aloqa xizmatlari hisobi, ularni auditorlik tekshiruvidan oʻtkazish borasida dunyo miqiyosida toʻplangan ilgʻor tajribalar, amaldagi xalqaro standartlarni soha subyektlarida keng joriy etish, shuningdek mazkur soha subyektlarida ichki segmentar hisob, hisobot va ichki segmentar audit masalalari aksariyat mamlakatlarda toʻliq oʻz yechimini topgan emas.

Yangi Oʻzbekistonda “xizmatlar koʻrsatish sohasini jadal rivojlantirish, yalpi ichki mahsulotni shakllantirishda xizmatlarning oʻrni va ulushini oshirish, koʻrsatilayotgan xizmatlar tarkibini, eng avvalo, xizmatlarning zamonaviy yuqori texnologik turlari hisobiga tubdan oʻzgartirish”¹dek ustuvor vazifa qoʻyilgan.

Bizningcha, aloqa xizmatlarining hisob obyektlari sifatida tasniflash negiziga ularning respublikamizda qabul qilingan aloqa, axborotlashtirish va telekommunikasiyalar toʻgʻrisidagi qonunlarda² belgilangan quyidagi ikkita turkumi va ularni tashkil qiluvchi xizmat turlari olinishi lozim (1-rasmga qarang).

---

¹Республикамит Президенти Ш.М. Мирзиёевнинг 2017 йил 7 февралдаги ПҚ-4947-сон қарори билан тасдиқланган

²Ўз.Р қонуни «Алоқа тўғрисида», 13.01.1992 й., N 512-ХП; Ўз.Р қонуни «Почта алоқаси тўғрисида», 31.08.2000 й., N 118-П; Ўз.Р қонуни «Ахборотлаштириш тўғрисида», 11.12.2003 й., N 560- П ; Ўз.Р қонуни «Телекоммуникациялар тўғрисида», 20.08.1999 й., N 822- I.

1-rasm. Aloqa xizmatlari turlari.

Bugun dunyo miqyosida pochta jo'natmalarining hajmi unchalik o'zgarmayotgan bo'lsada, uning an'anaviy xizmat turlariga nisbatan istiqbolli imkoniyatlari tufayli kuryerlik, tezkorlik bilan yetkazish va logistika xizmatlari rivojlanib bormoqda.

1-rasm. Telekommunikasiya xizmatlari turlari.

Biz o'z navbatida telekommunikasiya xizmatlarini bir qancha turlarga ajratishimiz mumkin.(1-rasm)

Jamiyatimizda insonlar mushkulini osonlashtiradigan ko'plab kashfiyotlar qilingan va hozirda ham yangi kashfiyotlar qilinmoqda. Shunday kashfiyotlardan biri sifatida telefon va telefon aloqasini ko'rsatish mumkin.

Ushbu ustuvor vazifani muvoffaqiyatli bajarilishi aloqa sohasi subyektlarida buxgalteriya hisobi va auditning predmetini tashkil qiluvchi barcha turdagi aloqa xizmatlari, ularga doir daromadlar, sarf-xarajatlar, soliq to'lovlari, hisob-kitoblarda moliyaviy hisobotning boshqa elementlarini tasniflash, tavsiflash, tan olish, baholash, o'lchash hamda ular hisobi va auditini yaxlit tarzda, shuningdek segmentlar kesimida xalqaro standartlar asosida takomillashtirishni, jahon tajribasida keng qo'llanilayotgan mobil aloqa xizmatlari bo'yicha hisob-kitoblarni billing, rouming va hisobning kompyuterlashtirilgan tizimlari asosida takomillashtirish bo'yicha to'plangan ilg'or ilmiy-texnik yutuqlar va tajribalarni mamlakatimizda keng tadbiq etish yo'llarini chuqur tadqiq etishni obyektiv zarurat qilib qo'yimoqda.

Hozirgi davrga kelib telefon aloqasi juda muhim va kerakli voqyelik ekanligini ko'rsatdi va bu holatni ta'rif-tavsiflashga hech qanday ehtiyoj qoldirmadi. Biroq o'tgan davr mobaynida telefon aloqasi xizmati va bu sohadagi uskunalar takomillashib, rivojlanib borishi bilan birga, undan foydalanuvchilar sonining ko'payib borishi va natijada telefon aloqasi xizmatini ko'rsatuvchi shaxslar va undan foydalanuvchilar o'rtasidagi huquqiy munosabatlar rivojlanib, tobora murakkablashishiga olib keldi. Bu esa o'z navbatida, telefon aloqasi xizmatining huquqiy tartibga solish zaruratini vujudga keltirdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'Ktamovich, P. L. X., & Boxodirovich, E. F. (2022). Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda buxgalteriya hisobni o'rni. *Journal of marketing, business and management*, 1(2), 120-124.
2. Sindarkulovna, Karshiboyeva Shoir. "Aloqa xizmatlari ko'rsatish tizimining mamlakat yalpi ichki mahsulotdagi ulushini oshirish." *PEDAGOGS jurnali* 33.2 (2023): 37-39.
3. Razzaqova, Durdona Adashboy Qizi. "Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning roli va ahamiyati." *Scientific progress* 2.8 (2021): 243-249.
4. Ilhomjon o'g'li T. K. et al. Telekommunikatsiya tarmoqlarini boshqarish va jahon elektraloqa siyosati //Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 3. – C. 87-92.
5. Ilhomjon o'g'li, Turdaliyev Kamronbek, et al. "Telekommunikatsiya tarmoqlarini boshqarish va jahon elektraloqa siyosati." *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences*. Vol. 1. No. 3. 2022.